

מצד שני בהתעוררות העם ובמרד, שמבחינת חכנם ואנושיותם הם למעלה מכוחותיה, בעטי גילה הרך והעדר בגרות, - הרי אתה נדהם לשעמים במקומות ידועים בפרוץ המהוה העצמי, התריף ובשל. פה ושם יש ואנו תוססים ניצוצות קטנים הרומזים על פנים פתוסים אך שאינו מחוש עוד. הוא הדבר גם בולט (למרות שאין הוא מתאים לשמו מבחינת בנינו החיצוני) הנערם פעם לערמה ומשנה ברור, בהיר ומובן. אולם כאמן עצמאי ומבוגר הריהי בולטת רק בשני רקודים: ה"נאי" ו"בלי חרוז והגיון". כאן היא שלמה בתוכן, בביטוי ובטכניקה.

כללו של דבר: פ. קונר קורצה מאותו חומר שממנו מתפתחות מחוללות טובות. לפי שעה נתונה היא בתוך התהליך של לבישת צורה. לפי שעה - עוד פעלה מעטות מכדי חרוץ עליה משפט קבוע.

ס. אלוף

רשימות לא-בקריות

ה ק ר ק ס

ארי שנות פרידה ארוכות שוב באתי אליך - קרקס. שוב אותו הריח הנשמר מני ילדות - ריח קרקס נצחי, שמפעם לפעם חל שגוי בהרכבו: סוס וזבל, פסיים, מגדרינות, גוף אשה - כל זה נושב בקרירות מתוך הלוע הפתוח. ריח ילדות עירונית, חזון אובדי-אלמות.

אותו הריח, אותו הספסל ביציע, אותו הקהל: זכרים ונקבות (בקרקס, יותר מבכל מקום בולט המין) בלתי-מקושטים, אזהבים ובוזגים נצחיים. קהל המרומים על אף כל האזהרות. אך הליצנים פרחו וספקנות אוכלת את בשרם. הגוף הרוזה מגיה עצבון כארלקין בתמונתיו של פיקסו: ריון, פרוחן ועצבון. ראש הליצנים יהודי הוא (קל להסוך ראש יהודים לליצן) - והוא גורם לי תענוג נסתר, אשר לא נקל לפרשו. דרך אש צחנה ובושם אושר להיסטוריה, בלב סערות - עוברים אלה, חזוירי פנים, מאבדים עולם ואינם מאבדים את עצמם לדעת; כך עוברים ליום הדין האחרון (יש בהם מן האמפיקליפסיות במהדרה חדשה), המשעשע את רומי, שבזירת רומה אומללה זו יהודי-לך הורס בהבל פיו ובהטט הזרת משטרים, סדרים ומוסר. בלתי-אחראי-למוסר זה, לא יוצלח, נושא בורעותיו הכתושות גוף אשת-עץ - מנקנן נפלא ויוצא ברקודים -

רקדנית. לבושה שמלת קשקשים מבריקים, רוכבת על סוס (בזאת ראיתי אצל שאגל) גופה צעיר ומאומן יפה. כל הפיזיולוגיה של האשה, מסכת הפרשות ובלוטות ודם-הוטה, המסופר בקפדנות ברומנים צרפתיים - רק ברומנים הם. לאשה גוף שוחק, פנים עגלגלים מחוסרי מבט, סוסה המקשט מציינת לידה, לרגלה והקהל אוהב את טניהם. באיזה מחיר קנית אשר זה?

לבסוף, זוג גופים צעירים וזריזים עף מתחת לקימור הקרקס: איש משליך את רעהו באהבה וברחמים, משליך ותופש באהבה וברחמים. בליל-אירופה זה, כשפגרי-אידאות מרקיבים ומבאישים בתוך סער נאומים והשבעות, - כסמל הצלה היה גוף יפה זה משוחרר מפגע הרות, והוא (ושמחה רבה בכך) פורש את ידיו, עף ותופש את הטבעת בתעופה.

ה צ גות סוציאליות

למה אפתני רוח נכאה בשתי ההצגות הסוציאליות של "כבלים" ו"שאפ"? לא אותו העצב הכלי-כול העולה יחד עם עם ההתלחבות והמצוי בתיאטרון, (עצב המעיד על כור מחצבתנו); לא, - משהו נרגז וכבד, חילוני ורגיל בשעת התבטלות התיאטרון בפני חומר התיים המשעמם והמוכר למדי. סימן כי התיאטרון חול מלהעניק לנו תענוג אסתטי ורק החומר, "התכנ" פועל עדיין בדרכים שונות. מהאסיריים-מהפכנים מתחסדים (ספק אדם, ספק בדיה) מדבוריהם הגדושים, מההווי הדיביק שב"שאפ", ממלחמח מעמדות בראי היהדות העקום - והלא אלה הם התיים! - לאן, לאן? שוב אליך התיאטרון. אנו חיים בתקופה סוציאלי, בעלת סמלים ומסטיקה, שהכל בה רק מלחמה על פת לחם ושלטון. לכן מן ההכרח, כי שתתקף על במת התיאטרון בת-זמננו - תיאטרון סוציאלי, אך לא חולין התיאטרון. תיאטרון סוציאלי, אך לא השתעבדות לטפחות הסוציאליה העצובה, לרומנטיקה סוציאליה חרשה (שהדגשה בפילים של הצופה)

ובאמת, בחזרות, למה לכן קבוצות, ציונות, סוציאליזם, אידיאלים נשגבים? היש יותר מרהיב מאידיאל המרגנת? והסופר גדול הכשרון שרק פשע בינו ובין קלטיקה, החרד למוזנו הרוחני של הנוער, והכואב על יצירתה של שבבו ש, גובה מעופה כמעוף העטלף וקול זמרתה כזמום ה"חובב" שכה רק פרט פעוט: כי כל סגולותיה אלה באו לתלמידתו השקדנית ממורה. המגביה במעופו והמעמיק במחשבתו?

לרקודיה של פוילינה קונר

המתול - יתכן לצינו כאחד הענפים המרומים ביותר של אמנות הבטוי. המלה, הצבע והצליל אין להם בדרך התגלמותם היצירתית בחיים מכשולים כה מרובים. המלה נהנית מיתרונה המיוחד לה, כי בהתחלף סדר האותיות ונשתנה צבעה, תוכה והלך-נפשה. עלולה היא בתואר ממשי לציין בקצור ובברור את צורתה, מקומו וריחו של נושאה. הצייר, חמרי בנינו נתונים לו על הלוחית וענין לו בצבעים ממשיים: אדום, שחור, לבן וכו', ולפיכך עליו לדאוג בעיקר לצורת ההגשמה. ואפילו המוסיקה, חרף הפשטות ועל-איותה בהרכבה החמרי, שולטת באלו חוקים-פסיכיים של הבעה, המסייעים בידינו להשתרש בהלך-נפשה, צורתה ונושאה.

במובן זה המחול הוא מורכב יותר. דומה: תינוק אדם המחונן בכל סגולות החיים - מלבד סגולת הדבור. וכיון ששפתו נתונה בסד, ומשוללת אפשרות להתבטא בשתיים שלוש הברות מעמעמות עליו להשתמש בלשון-אלם: ידים, רגלים וכל הגו, למען הטל על הצופה את רוחו, תכנו, צורתו ואפילו צבעו של הלך נפשו. ובכדי שיכין הצופה נאמנה, מחויבת שפת-אלם זו להיות כנה ומשפיעה עד לקצה הגבול, ולא תכשיל בסלוף המובן, או חייך הוא אשר יתחזק בינה ובין עינו-אזונו הפנימיות של הצופה.

פוילינה קונר ערכה בתל-אביב שלשה קונצרטים. מכאן - הפיסה מספקת ורשמים מסוימים מרקודיה. ראשית אפשר ויש לציין את תכונתה היסודית החשובה: היא חזול לניח - כלומר, טכניקה מגובשת, דיוק מוסיקלי, המבליטים מיד כי לפנינו מחוללת במובנה המקצועי של מלה זו. מורגש מיד אדם היודע בברור את מהות מקצועו. טעם טוב וכבוש, ריח מיוחד בתנועה משוים למחולה אפקט טכני רבי-ערך. ואם לא נרחיק לכת, ונקבע את ההערכה רק לפי סגולותיה הגיל - אפשר היה למצות את הרושם במלים אלו: מחוללת הרוקדת יפה את כל רקודיה ומהם יש ותפליא לעשות, אבל...

"אבלי" זה המתעורר כאן משמש אבן-נגף בדרך הערכה של פ. קונר כאמן משלם. וכאן הסבה המאלצת אותי לחשוב, כי קשה ומוקדם ל"העריכה". כי לפתח רובץ משגה. כל אשר נהשף לפנינו, עדיין כל כך גלמי ומעורפל בפנימיותו, עד כי בהכרח יבוא הרצון להגיד: בעוד שנים אחדות יתכן לפסוק הלכה לחיוב או לשלילה. יש לחלק את רקודיה לארבעה סוגים: א) פטולת-רקודים, אשר אינה משאירה כל רושם, כגון: "יה-ליל", "שלש אינטרפרטציות", "ניאמיני", וגם "החסיד" אם כי אינו שבלוני, בכל זאת רע. ב) רקודים אשר חרף ספרותיותם מבליט במקומות ידועים בטוי מענין וחרף, כגון: "התעוררות העם", "מרד", "ולט", "ביריד". ג) רקודים המענגים ומנשאים את הצופה בריחמוס שוצף והשתלהבות, כגון: הרקודים הספרדיים, מזורקה (אם כי ב"גיטנצה" מורגשת גם אש בנגלית...) ולבסוף ד) שני הרקודים הנחודרים, "הבנייים להפליא, מעמקים ברעיון ורגש. "הנאי" ו"בלי חרוז והגיון".

למראה פתולות כו כמעבר מ"יה-ליל" עד "למרד", למן המרד עד הספרדי וממנו אל "הזואי", - בבליל זה של "רע מאד", "בינוני" ונפלא - נבצר ממך ליצור חות-דעת מסוימת ואחדותית. נקל הוא לציין את החסרונות, כי תמיד הם המתבלטים ביותר. והנה עוד חסרון העובר כחוש השני בכל התכנית: מבול התנועות. תנועות קטנות וגדולות, המנסחות והמתפוררות לכל צד ועבר. נראה בעליל כי פ. קונר, ככל אמן צעיר ומתחיל, איננה יכולה עוד להיות ממשית, וחושבת כי הכמות תטיב להסביר ולהוכיח מאשר התנועה האחת המגובשת וקצרה. למשל, ב-3 האינטרפרטציות היא כטובעת בתוך כמית זו, מבלי שתבחין כי כל תנועה יתירה מרחיקתה מביית-קיבולו של הצופה

באמנות ובספרות

המשורר זלמן שניאור חונג השנה יובל שלושים שנה לעבודתו הספרותית.

— „בדרן“, שבועון לעניני חיים, ספרות — בעריכת יעקוביץ החל מופיע בוורשה.

— „ראשית“ במה לעניני חיים, ספרות ומדע, יוצאת אחת לחודש, הופיעה חוברת ראשונה.

— „פנתח“ כלי מבטאה של קבוצת סופרים עבריים צעירים בקובנה מופיע פעמים לחודש.

— תערוכות. לפני זמן מה סודרה בגלריה „דיואן“ בירושלים תערוכת עבודות בשמן ובצבעי מים — מאת ש. עובדיהו. עתה סודרה בגלריה הזאת תערוכת עבודות גרפיות בעפרון-גיר של ל. קרקויאר. ציונה תגיר הציגה מספר גדול של תמונות בשמן ובצבע מים בתל-אביב. אגודת האמנים העבריים סורה בביתן שפי, „מויאון תל-אביב“, תערוכת סתיו, בה הוצגו עבודות בשמן, בצבע מים, בעפרון-גיר ופסלים. בתערוכה משתתפים יותר מעשרים ציירים ופסלים המציגים ביחד כתשעים מוצגים.

במסגרת „אגודת האמנים העבריים בארץ ישראל“ נתארגנה קבוצת ציירים מודרניים, כתמשה עשר במספרם, המתכוננים לסדר כעבור זמן-מה תערוכה קולקטיבית של חבריה.

המשורר יצחק עוגן, שיצא לפני זמן-מה לוינה ינהל שם כל עניני „גוית“

נתקבלו למערכת

— מרחוק — שירים — מאת י. בת-מרים. הוצאת קרן זנגביל בלונדון, בהשתתפות אגודת הסופרים העבריים בארץ ישראל.

— ההלך בארץ — מבחר שירים — מאת י. קופלביץ. הוצאת קרן זנגביל בלונדון, ע"י אגודת סופרים העבריים בארץ ישראל תל-אביב, תרצ"ב.

— המעיין — תזיון — פתיחה ושלוש מערכות — מאת י. א. יפה, הוצאת „מצפה“, תל-אביב תרצ"ב.

— היסטוריה של הספרות העברית החדשה — שיעורים — מאת פרופ. יוסף קלוזנר, הוצאת החברה להוצאת ספרים על-ידי האוניברסיטה העברית בירושלים, תרצ"ז.

— בית הכנסת העתיק בבית אלפא — מאת א. ל. סוקניק, בהוצאת החברה להוצאת ספרים על-ידי האוניברסיטה העברית בירושלים, תרצ"ב.

— חפירות החומה השלישית של ירושלים העתיקה — מאת א. ל. סוקניק ול. א. מאיר, הוצאת החברה להוצאת ספרים על-ידי האוניברסיטה העברית בירושלים, תרצ"א.

— כתבי-יד בקבלה — הנמצאים בבית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי בירושלים — תיאורם ותקורם גרשם שלום בהשתתפות י. ששכר יואל, הוצאת החברה להוצאת ספרים על-ידי האוניברסיטה העברית בירושלים תרצ"ז.

— ספר השטרות לרב האי גאון — (מוסף ל„תרכיץ“ שנה א' ספר ג') — מאת שמחה אסף.

— תולדות האופירה — מאת צבי סופר, הוצאת „מוסיקה לעם“, תל-אביב, תרצ"ג.

— מפקד של המושבה חדרה — נערך על-ידי ועד המושבה תרצ"ב.

— מהגנת לתקפה — מאת י. יצחקי ונ. גיר, הוצאת הועד המרכזי של מפלגת מועלי ארץ-ישראל (מועלי-ציון), ירושלים 1932.

הערה: בראש המאמר „במות טלואות“ בשורה ראשונה נשתלבה במלה שוב שיין מיותרת.

הרוסי והגרמני, סטירה (זל רומן צ'רלי צ'פלין), ריתמיקה של הגוף הסוציאלי הכנסתי, (התכונות, התפשטות שפל, גאות), מסטרית השחרור החדשה. — רק לא נוון התאטרון ע"י ספרות סוציאלי מיואשת, ע"י ריאליזם פרולטרי, ופרובלימתי.

אינני כותב דברי בקורת. עצוב לי כמו אחר קריאה ברומנים סוציאליים בני זמננו.

ריצוננטיות מופקרת

כל דבר כתיבת בקורת על הופעות ספרותיות-אמנותיות נהפך אצלנו, בשנים האחרונות, לענין ביש לגמרי. אולם הרע מכל, שכמעט השלמנו עם מצב הענינים, והראיה, שמין כתיבה זה, יותר משנתחבב על הקהל, נתחבב על העורכים, הרואים צורך לעצמם לזלזל בכל קניני הרוח שלנו, ושמתים לאיד...

פי כמה מעציב, באם משורר, שרק תמול שלשום יבלוהו ובפומבי רב, מעמיד פנים של ריצוננט מושבע, ולא דוקא מן המעולים. מבין הוא, שבאם אין מה לאמור, הדרך הנוחה: או תמיד להתלהב, ומרוב התפלאות להשיר דמעות רותחות, — כמוכן אך ורק על „וואונדריקנדיים“ — הבאים אלינו מבחוץ, — או לנבל את עטו, כמוכן ביחס לכל צמיחה כנה ביצירה העברית, שאינה לפי הקורס של אותו המשורר, המקדם פני השנה החדשה (מאזנים י"ז) בהאי לישוב:

„ספתת של עתונים זו קשה לספרות ככל דבר שאינו מוסיף, כי אם גורע — אין כמוה מנמיך את שיעור קומתה של התרבות שבכתב. אין כמוהם מטביע עליה חותם של זולות, של פרובינציאליות ותחז. לסייע לכתבי העת המעטים, שיד אחראית(?) לבעליהם, הוא נענה לכל“.

וקצת תמוה: וכי באמת חושב המיובל, שהוא הוא האיש הממונה על גדלות ספרותיות? ואולי חושב עורכו, שגם עתונה של אגודת הסופרים יכול להתיר לעצמו לעסוק בקלוקלות ריצוננטיות, כדוגמת אותו הסופר, שאינו בוש לנבל את עטו מעל דפי עתונה הרשמי של אגודת הסופרים? בדרך כלל רגיל המשורר הנ"ל להשתמש בזמן האחרון בכל הזדמנות במלים מצלצלות מאד מאד, כגון „מפתח, תפל“ — ביחס לקניני רוח אצלנו. והוא מדבר על „תרבות של כתיבה“ ועוד...

טוב סוף סוף נדע כיצד למדו משוררינו המיובלים, שלהם הכבוד והתהלה, לנבל את פיהם ואת עטם כאחד, כשהדבר נוגע בענין...

זהו הקורס העולה בהתחדשות עבודתה של אגודת הסופרים העבריים בא"י. מאריך, זה שנים מספר, שעומד לו בחור וברשות עורכיו, משקץ ומנבל את כל הופעות חיינו התרבותיים שאינן משתייכות על הקורס... אך הוא הגדיל לעשות. הוא מופיע כאנציקלופדיסט מובהק, שכל שבילי ורכי היצירה נהירין לו. הספרות, השירה — וזו בפרט — תצורה, האפירה, המוסיקה, — ולא דוקא של ספרותנו. בקי הוא בכל הגעשה בהיכלה של היצירה הספרדית, הצרפתית, הגרמנית, הרוסית וכדומה וכדומה. רק „מלומד מומחה“ כמוהו יכול להיות ממונה על הסעם הטוב ביצירה! לעצם הענין איש אינו מתנגד. מדוע לא יהיו גם לנו מומחים, רבי כשרון, המעמיקים חקר ביצירה האמנותית? ! אולם מה נשתומם, באם נזכר, שכל זה לא היה ולא נברא. כי קצת הלשוניים המליצי המתובל בהתנגדות ריקה משובץ הוא גנבות ספרותיות, ולא בגנבה אחת עסקינן. כפי הנראה מאמין הוא הריצוננט, שאמנם כל כך ירוד הוא קהלנו ושכל כך גדולה הבורות ועם-הארצות, שיכול הוא לצחוק לו, לקהל, ואף לעורכיו, כי מגיח הוא שהספרים לא יגיעו לידיהם. ולמה לחשוב? אפשר לקחת מלוא חפנים מאחרים ולהבנות מן המוכן! לא. זאת אינה בקורת כלל וכלל. אין כאן, לא כאב של אנשים הדואבים את הירידה ביצירה העברית — אגב כמה מספרים כל מיני ריצוננטים במלה הזאת! — ואף לא ידיעה עמוקה בחומר הנדון.

משמשוררים מיובלים עוסקים בשקיצים ונערי המערכת ומתברכים בהעמדת פנים של מומחים נעורים בגנבות ספרותיות לאור השמש — נאלץ עתונה של אגודת הסופרים המסכן. להביא ידיעה על דבר יובל שלושים שנה לעבודתו הספרותית של ז. שניאור, אחד המשוררים הדגולים ביותר מבין חבורתם, — מהעתונות בידידי... זו תורה וזה שכרה.